

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง ความต้องการในการฝึกอบรมวิชาชีพด้านการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอ เสริมงาม จังหวัดลำปาง โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาถึงความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพการเกษตรของเกษตรกรอำเภอเสริมงาม และเพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคของเกษตรกรเกี่ยวกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการฝึกอบรม

ประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรในอำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ซึ่งมีจำนวน 326 คน โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปใช้ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนัก การทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ Chi-square ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1.สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการ

ประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 51.8) ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปี (ร้อยละ 50) มีอายุเฉลี่ย 50.2 ปี อายุต่ำสุด 30 ปีและสูงสุด 70 ปี

ระดับการศึกษาของประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.8) จบการศึกษาในระดับประถมศึกษา รองลงมาได้แก่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือสูงกว่า (ร้อยละ 33.3)

สถานภาพการการสมรสของประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว (ร้อยละ 79.8) รองลงมาอยู่ในสถานะม่าย (ร้อยละ 13.8)

พื้นที่ถือครองทางการเกษตรของเกษตรกรส่วนใหญ่คือ 6-10 ไร่ (ร้อยละ 46.0) รองลงมาคือ 1-5 ไร่ โดยมีพื้นที่ถือครอง (ร้อยละ 43.6) โดยเฉลี่ย 7.35 ไร่ต่อคน

รายได้ของเกษตรกรที่ศึกษาส่วนใหญ่มีรายได้โดยรวมทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร 20,001 – 40,000 บาท/ปี (ร้อยละ) และมีรายได้เฉลี่ยต่อครอบครัว 31,365 บาท/ปี

เกษตรกรที่ศึกษาส่วนใหญ่ไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ร้อยละ 63.5) และมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยเฉลี่ย 1 ครั้ง/ปี

การได้รับข่าวสารทางการเกษตร เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่รับฟังข่าวสารทางวิทยุ และไม่ได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์

ในด้านประสบการณ์ในการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 56.2) มีประสบการณ์ในการเลี้ยงสัตว์ปีก

ประสบการณ์ในการฝึกอบรมด้านการเกษตรกับทางราชการ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.3) ไม่มี

2. ประสบการณ์ในการฝึกอบรมจากทางราชการ

เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 36.2) มีภาระรับผิดชอบด้านการเกษตรในครอบครัวมาเป็นเวลา 11-20 ปี และร้อยละ 59.5 มีระดับความรู้ในด้านการทำการเกษตรปานกลาง

ความคาดหวังในประโยชน์ของการฝึกอบรมของเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 61.0) มีความคาดหวังในระดับปานกลาง และส่วนใหญ่คิดว่าประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรมอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 63.5)

ความเชื่อมั่นของเกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 42) เชื่อมั่นอย่างมากว่าภายหลังจากเข้ารับการฝึกอบรมแล้วจะสามารถมีรายได้เพิ่มขึ้น

3. ความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตร

ความต้องการของเกษตรกรที่มีต่อการเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพเกษตรกรรม ผลปรากฏว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เห็นด้วยกับการจัดการฝึกอบรมในพื้นที่อำเภอเสริมงาม และจังหวัดลำปาง ร้อยละ 76.2 และ 37.5 ตามลำดับ เกษตรกรร้อยละ 75.8 มีความต้องการเข้ารับการฝึกอบรมมากแต่หากต้องเสียค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมครั้งหนึ่ง เกษตรกรร้อยละ 42.2 จะมีความต้องการในการฝึกอบรมน้อยลง

สำหรับเรื่องที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมด้านพืชเรียงตามลำดับดังนี้ พืชตระกูลข้าว ร้อยละ 82.3 การขยายพันธุ์พืชร้อยละ 41.0 การทำสวนผลไม้ร้อยละ 32.2 การปลูกพืชสมุนไพรร้อยละ 27.8 และไม้ดอกไม้ประดับร้อยละ 17.3

สำหรับเรื่องที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมในด้านการเลี้ยงสัตว์เรียงตามลำดับดังนี้ การเลี้ยงสุกร ร้อยละ 89.0 การเลี้ยงวัวร้อยละ 86.0 และการเลี้ยงไก่ร้อยละ 64

สำหรับเรื่องที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมในด้านเครื่องทุ่นแรง เรื่องที่ต้องการเข้ารับการฝึกอบรมได้รวมไว้ในหัวข้อเดียวกัน โดยไม่แยกย่อยออกมา ทั้งนี้เนื่องจากเรื่องต่างๆ ควรจะมีการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน จึงจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด เรื่องทั้ง 3 ได้แก่ การใช้เครื่องมือเกษตรที่

เหมาะสมกับฟาร์ม การดูแลรักษาเครื่องมือเกษตรกร และการซ่อมแซมเครื่องมือเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 37.2

สำหรับด้านปฐุ ได้กำหนดเรื่องไว้คือ การใช้ปฐุคิดเป็นร้อยละ 61.0 ด้านการตลาดเกษตรกร ร้อยละ 47.1 และด้านการถนอมอาหาร ร้อยละ 36.0 และความต้องการเข้ารับการศึกษาฝึกอบรมด้านอื่นๆ คิดเป็น ร้อยละ 67.4

ช่วงเวลาและระยะเวลาในการฝึกอบรม คุณสมบัติต่างๆ ของวิทยากร สื่อต่างๆ ที่ต้องการให้นำมาใช้ในการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่ (ร้อยละ 67.2) เห็นว่าเวลาที่เหมาะสมในการฝึกอบรมคือมากกว่า 1 วัน และช่วงเวลาที่เหมาะสมในการฝึกอบรมคือ อบรมทั้ง 9.00-12.00 และ 13.00-16.00 น. (ร้อยละ 83.4) เดือนที่เหมาะสมในการฝึกอบรมคือ 2 ช่วงเดือน (ร้อยละ 75.3) เดือน เมษายน (ร้อยละ 18.8) วิธีที่ใช้ในการฝึกอบรมที่ต้องการมากที่สุดคือใช้วิธีในการฝึกอบรม 3 วิธี (ร้อยละ 65.0) รองมาได้แก่การใช้วิธีการฝึกอบรม 2 วิธี (ร้อยละ 16.6) บุคลิกภาพของนักวิชาการที่ส่วนใหญ่ต้องการคือ บุคลิก 2 อย่าง (ร้อยละ 64.6)

อภิปรายผล

การทดสอบสมมติฐาน

จากการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (ความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรของเกษตรกร) พบว่ามีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ดังนี้ 1) เพศ 2) ระดับการศึกษา 3) รายได้ในครัวเรือน 4) ลักษณะการถือครองที่ดิน 5) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา 6) การได้รับข่าวสารทางการเกษตรทางสื่อต่างๆ 7) ประสบการณ์ในการในการฝึกอบรมวิชาชีพทางการเกษตร 8) ความคาดหวังในประโยชน์ของการฝึกอบรมการเกษตร 9) ระดับความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพเกษตรกรรวม จึงสามารถสรุปได้ว่า การวิจัยในครั้งนี้ยอมรับสมมติฐานการวิจัยในข้างต้นที่ว่าปัจจัยต่างที่ได้กล่าวมาทั้ง 9 ข้อ มีความสัมพันธ์กับความต้องการของเกษตรกรในการฝึกอบรมวิชาชีพของเกษตรกรในอำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านอื่น ๆ ของเกษตรกรที่มีความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพในพื้นที่อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปางนั้น จำนวนเพศชายและเพศหญิงชายมีจำนวนต่างกัน เนื่องจากปัจจุบันโดยที่เพศชายจะเป็นทำการเกษตรมากกว่าเพศหญิง ดังนั้นอาชีพการเกษตรจึงเหมาะสมกับเพศชายมากกว่าเพศหญิงเพราะอาชีพการเกษตรเป็นงานที่หนักต้องออกแรงมากและต้องมีความอดทนสูง ส่วนผู้หญิงที่ทำงานด้านการเกษตรจะเน้นไปในการแปร

รูป และกลุ่มแม่บ้านเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นงานที่ไม่ต้องออกแรงมากเมื่อพิจารณาช่วงอายุของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างพบว่ามียุช่วง 41-50 ปี จำนวนมากที่สุด โดยมีอายุเฉลี่ย 50.2 ปี เหตุที่ช่วงอายุในวัยนี้เป็นวัยช่วงทำงานต้องการหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ ในด้านระดับการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ต้องการฝึกอบรมวิชาชีพส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับ ดังนั้นจึงทำให้เกษตรกรที่มีระดับทางการศึกษาที่น้อยจึงทำให้เกษตรกรหันมาสนใจในการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรมากขึ้นซึ่งผลของการวิจัยนี้สอดคล้องกับเชาวลิต (2527) และรีนฤทัย (2545) การมีที่ดินเป็นของตัวเองเฉลี่ย 6.8 ไร่ เกษตรกรส่วนใหญ่ที่มีความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพมีรายได้ต่อครัวเรือนเฉลี่ยจากภาคเกษตรคือการปลูกพืช ในด้านรายได้ของครัวเรือนพบว่า เกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์เฉลี่ยและจากภาคนอกการเกษตรคือการรับจ้างทั่วไป โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อปีอยู่ที่ 31,365 บาท ซึ่งเป็นเหตุให้เกษตรกรจำนวนมากหันมาให้ความสนใจในการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกร เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปปรับปรุงอาชีพของตนในการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวต่อไป

ในด้านการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ ส่วนที่ตั้งของศูนย์เครือข่ายประชาชนชาวบ้านส่วนใหญ่จะอยู่ในอำเภอเดียวกับเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งจะง่ายต่อการติดตามผลหลังการฝึกอบรม และเกษตรกรส่วนมากที่มาฝึกอบรมต้องการความรู้เพิ่มเติม โดยส่วนมากจะได้รับข้อมูลการฝึกอบรมมาจากผู้ที่อบรมมาก่อนว่าได้อะไรกลับไปบ้าง เกษตรกรจึงให้ความสนใจในการเข้าร่วมฝึกอบรม

ในส่วนของกรณีการถือครองที่ดินมีความสัมพันธ์ กับความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรคือการถือครองพื้นที่ทำกินในจำนวนไม่มากนักส่งผลให้เกษตรกรสามารถบริหารจัดการพื้นที่ได้ง่าย ดังนั้น การเข้ารับการฝึกอบรมด้านการเกษตรเพื่อจะนำเพิ่มเติมความรู้ในการบริหารจัดการพื้นฐานการฝึกอบรมมาใช้ในการเพิ่มรายได้ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรมีความต้องการฝึกอบรมด้านการเกษตร

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกษตรกรที่ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตรของรัฐจะมีความต้องการเข้าฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรนั้นมากกว่าเกษตรกรที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตรของรัฐ ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าการติดต่อกับเจ้าหน้าที่เกษตรของเกษตรกรทำให้มีความคาดหวังจากการให้ความรู้หรือคำแนะนำเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ อาจรวมไปถึงการให้ความช่วยเหลือในการแก้ปัญหาด้านการเกษตรที่กำลังประสบอยู่ซึ่งส่งผลต่อระดับความต้องการในการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกร

การได้รับข่าวสารการเกษตรทางสื่อต่างๆมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรนั้นเกิดจากการรับข่าวสารเกษตรไม่ว่าจากการรับฟังวิทยุหรือดูโทรทัศน์สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมทางการเกษตรที่เกษตรกรกำลังดำเนินอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้แล้วยังเป็นการเพิ่มความรู้ด้านการเกษตร และการรับฟังข่าวสารจากสื่อต่างๆยังทำให้เกิดการยอมรับวิทยากร

ใหม่ๆ หรือสิ่งแปลกใหม่ทำให้เกษตรกรเกิดการอย่างเรียนรู้สิ่งที่ตนเองสนใจเพิ่มมากขึ้นสอดคล้องกับดิเรก (2534) กล่าวว่ากระบวนการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion Process) เกิดจากกระบวนการยอมรับ (Adoption Process) เป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคลแต่ละคนที่เริ่มตั้งแต่การยอมรับข่าวสารเกี่ยวกับนวัตกรรม ความรู้หรือเทคโนโลยีหนึ่งๆ ไปจนถึงการยอมรับเทคโนโลยีนั้นอย่างเปิดเผยซึ่งเมื่อบุคคลหลายๆคนเริ่มแพร่กระจายข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีนั้นๆ แพร่กระจายไปจนถึงบุคคลส่วนใหญ่ในชุมชนและมีการยอมรับไปปฏิบัติในที่สุด ซึ่งสื่อด้านวิทยุและโทรทัศน์ถือว่าเป็นตัวกลางในการนำข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตรที่ดีในไปสู่เกษตรกร

ประสบการณ์ในการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพนั้นเกิดจากเกษตรกรที่เคยผ่านการฝึกอบรมสามารถนำความรู้จากการฝึกอบรมไปใช้ในการทำการเกษตรได้จริง อีกอย่างประสบการณ์จากการฝึกอบรมของเกษตรกรสามารถทำให้มองเห็นช่องทางที่อาจก่อให้เกิดรายได้หรือพัฒนากิจกรรมการเกษตรที่กำลังดำเนินอยู่ จึงทำให้เกษตรกรมีความต้องการที่จะฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรเพิ่มอีกเพื่อเพิ่มพูนความรู้ที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น

ความคาดหวังในประโยชน์ของการฝึกอบรมการเกษตรมีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพ คือเกษตรกรมีความคาดหวังว่าการฝึกอบรมจะสามารถนำไปใช้ในการเพิ่มผลผลิตหรือเป็นแนวทางในการเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว และคาดหวังว่าความรู้หรือวิธีการต่างๆ ที่ได้จากการฝึกอบรมจะสามารถนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกษตรกรประสบอยู่

ระดับความเชื่อมั่นในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีความสัมพันธ์กับความต้องการฝึกอบรมวิชาชีพเกษตร ซึ่งน่าจะเกิดจากเกษตรกรมีความเชื่อมั่นว่าความรู้หรือวิชาการต่างๆ ที่ได้จากการฝึกอบรมจะสามารถเปลี่ยนหรือทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของเกษตรกรดีขึ้น และยังทำให้ดำเนินหรือประกอบอาชีพเกษตรกรรมได้อย่างราบรื่นและมั่นใจ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอข้อคิดเห็นบางประการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการฝึกอบรมของเกษตรกร ดังนี้คือ

1. ผู้จัดการฝึกอบรมควรเข้าใจถึง สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้เข้ารับการฝึกอบรม เพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการจัดการฝึกอบรม
2. ผู้จัดการฝึกอบรมควรจัดให้ตรงกับความต้องการผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยต้องคำนึงถึงปัจจัยทางการผลิตในท้องถิ่นนั้น ๆ ด้วย

3. วิธีการที่เกษตรกรต้องการให้วิทยากรใช้ในการฝึกอบรมคือ การไปทัศนศึกษาดูงานและการได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยนักวิชาการที่เป็นผู้ดำเนินการฝึกอบรมควรมีบุคลิกที่พูดเก่ง สอนเข้าใจง่าย มีความเป็นกันเอง

4. การจัดฝึกอบรมควรจัดในช่วงระยะเวลาสั้น และควรที่จะกำหนดวันไม่ให้ตรงกับฤดูกาลเพาะปลูกของเกษตรกร เพื่อที่จะสามารถจัดการฝึกอบรมให้แก่เกษตรกรผู้สนใจ และมีผลต่อการพัฒนาการผลิตทางการเกษตรให้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษาเกี่ยวกับ ความต้องการการฝึกอบรมวิชาชีพด้านการเกษตรของเกษตรกรอำเภอ เสริมงาม จังหวัดลำปาง ให้ครอบคลุมถึงปัจจัยในทุกแง่มุม และบังเกิดผลดีแก่เกษตรกรมากยิ่งขึ้น ควรมีข้อเสนอแนะในการวิจัยเพิ่มเติมครั้งต่อไปดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษาผลกระทบจากการฝึกอบรม ว่าเกษตรกรที่เข้ารับการฝึกอบรมไปแล้วได้นำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติจริงสำหรับการทำการเกษตร
2. ควรมีการวิจัยในด้านสื่อที่มีความเหมาะสมต่อการฝึกอบรมและคุณสมบัติของวิทยากรที่เกษตรกรต้องการ